

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVĚHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

Evidenčné číslo: 107002/B/2025/36146475404822788

**EKONOMICKÝ ROZVOJ REGIÓNOV
SLOVENSKA**

Bakalárska práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVHOHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

**EKONOMICKÝ ROZVOJ REGIÓNOV
SLOVENSKA**

Bakalárska práca

Študijný program: ekonomika a manažment podniku
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra kvantitatívnych metód
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Silvia Megyesiová, PhD.

Košice 2025

Nina Majlingová

Podakovanie

Touto cestou by som sa chcela poďakovať vedúcej bakalárskej práce, doc. Ing. Silvii Megyesiovej, PhD., za odborné vedenie, cenné rady a podporu pri písaní tejto práce. Veľká vďaka patrí aj mojim rodičom za ich trpezlivosť, motiváciu a neustálu podporu počas celého štúdia. Všetkým, ktorí mi akokoľvek pomohli, vyjadrujem úprimnú vďaku.

ABSTRAKT

MAJLINGOVÁ, Nina: Ekonomický rozvoj regiónov Slovenska – Ekonomická univerzita v Bratislave. Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach; Katedra kvantitatívnych metód. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Silvia Megyesiová, PhD.. – Košice: PHF EU, 2025, počet strán 45.

Cieľom záverečnej práce je analýza ekonomických ukazovateľov Slovenska na regionálnej úrovni a identifikácia regionálnych rozdielov ako aj rozvoja týchto regiónov. Práca je rozdelená do 4 kapitol. Práca obsahuje 2 obrázky, 6 tabuliek a 4 grafy. Údaje sme získali z Eurostatu a zo slovenskej databázy DataCube. Na ich spracovanie sme použili metódu štatistickej analýzy, pričom sme na výpočty a vizualizáciu údajov použili Microsoft Excel.

Prvá kapitola sa zameriava na teoretické vymedzenie kľúčových pojmov, ako HDP na obyvateľa, miera nezamestnanosti, priemerná nominálna mesačná mzda, ako aj územné členenie Slovenskej republiky podľa klasifikácie NUTS. Druhá kapitola definuje hlavný cieľ spolu s čiastkovými cieľmi. Tretia kapitola predstavuje metodologický rámec práce, v ktorom sú opísané použité analytické prístupy, zdroje dát a spôsoby ich spracovania. Štvrtá kapitola obsahuje prezentáciu výsledkov práce na základe realizovaných analýz. Piata kapitola je venovaná diskusii o získaných výsledkoch.

Výsledkom riešenia práce je identifikácia a porovnanie rozdielov v ekonomickej výkonnosti jednotlivých krajov Slovenskej republiky prostredníctvom analýzy HDP na obyvateľa, miery nezamestnanosti a priemernej mesačnej nominálnej mzdy. Práca taktiež poukazuje na existenciu pomalej konvergencie medzi regiónmi a na pretrvávajúce rozdiely medzi ekonomicky rozvinutými a menej rozvinutými oblasťami.

Pridaná hodnota práce je v poskytnutí uceleného pohľadu na regionálny rozvoj Slovenska. Práca tak môže slúžiť ako východisko pre ďalší výskum alebo pre tvorbu regionálnych politík zameraných na znižovanie regionálnych disparít.

Kľúčové slová:

Ekonomický rozvoj, Slovensko, región

ABSTRACT

MAJLINGOVÁ, Nina: Economic Development of Slovak Regions. – Bratislava University of Economics and Business, Faculty of Business Economics with seat in Košice; Department of Quantitative Methods. – Thesis supervisor: doc. Ing. Silvia Megyesiová, PhD. – Košice: PHF EU, 2025. Total pages: 45.

The main aim of the final thesis is the analysis of economic indicators of Slovakia at the regional level and the identification of regional differences and development of these regions. The thesis is divided into 4 chapters. It includes 2 pictures, 6 tables, and 4 graphs. Data were obtained from Eurostat and the Slovak data portal DataCube. Statistical analysis methods were applied to process the data, using Microsoft Excel for calculations and visualizations.

The first chapter focuses on the theoretical definition of key concepts such as GDP per capita, unemployment rate, average nominal monthly wage, and the territorial classification of the Slovak Republic based on the NUTS system. The second chapter outlines the main objective of the thesis along with the partial objectives. The third chapter presents the methodological framework, including the analytical approaches used, data sources, and methods of data processing. The fourth chapter presents the results based on the conducted analyses. The fifth chapter provides a discussion of the findings.

The findings of the thesis include the identification and comparison of differences in economic performance across Slovak regions using indicators such as GDP per capita, unemployment rate, and average nominal monthly wage. The thesis also points to the existence of slow convergence among regions and persistent disparities between more and less economically developed areas.

The added value of this thesis lies in offering a comprehensive overview of regional development in Slovakia. It can serve as a foundation for further research or as a resource for designing regional policies aimed at reducing regional disparities.

Keywords:

Economic development, Slovakia, region

OBSAH

Úvod	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	9
1.1 <i>Vymedzenie základných pojmov.....</i>	9
1.1.1 Ekonomický rozvoj	9
1.1.2 Regionálna klasifikácia Slovenska	10
1.2 <i>Ekonomické ukazovatele .....</i>	12
1.2.1 Hrubý domáci produkt	13
1.2.2 Nezamestnanosť a miera nezamestnanosti	14
1.2.3 Priemerná mesačná mzda	17
1.3 <i>Regionálna politika.....</i>	18
1.3.1 Nástroje regionálnej politiky	18
1.3.2 Ciele regionálnej politiky	19
1.3.3 Aktéri regionálnej politiky	20
1.3.4 Regionálna politika EÚ	21
1.3.5 Súčasný trendy a smerovanie regionálnej politiky	21
2 Cieľ práce	23
3 Metodika práce a metódy skúmania	24
3.1 <i>Metodologický prístup .....</i>	24
3.2 <i>Použité metódy analýzy .....</i>	24
3.3 <i>Zber a spracovanie dát.....</i>	26
4 Výsledky práce	27
4.1 <i>Vývoj a analýza HDP na Slovensku v rokoch 2013 až 2023.....</i>	27
4.2 <i>Vývoj a analýza miery nezamestnanosti v sledovanom období 2013 - 2023.....</i>	30
4.2.1 <i>Korelácia medzi HDP na obyvateľa a mierou nezamestnanosti (2023) .....</i>	32
4.3 <i>Priemerná nominálna mesačná mzda v regiónoch Slovenska počas sledovaného obdobia rokov 2013 – 2023.....</i>	33
4.3.1 <i>Korelácia medzi HDP na obyvateľa a priemernej mesačnej mzdy (2023).....</i>	35
4.4 <i>Podpora regiónov zo strany Európskej Únie na úrovni NUTS II .....</i>	36
4.4.1 <i>Výpočet variability krajov SR pre HDP na obyvateľa (2013 – 2023).....</i>	38
4.5 <i>Diskusia .....</i>	39
Záver	41
Bibliografické zdroje	42

Zoznam ilustrácií, tabuliek a grafov

Obr. 1 Rozdelenie regiónov SR podľa NUTS 3	12
Obr. 2 Regionálne HDP na obyvateľa v PPS v Európe za rok 2023	36
Tab. 1 Prahové hodnoty NUTS rozdelenia	10
Tab. 2 Klasifikácia územných jednotiek Slovenskej republiky.....	11
Tab. 3 Regionálny vývoj HDP medzi rokmi 2023 a 2013 (relatívna a absolútna zmena) .	29
Tab. 4 Výpočet korelácie regiónov SR medzi HDP a mierou nezamestnanosti za rok 2023	32
Tab. 5 Výpočet korelácie regiónov SR medzi HDP a priemernou nominálnou mesačnou mzdou za rok 2023.....	35
Tab. 6 Variačný koeficient SR za obdobie 2013 – 2023 pre HDP na obyv.	38
Graf 1 HDP na obyvateľa v eurách bežných cien v regiónoch Slovenska v rokoch 2013 až 2023 (NUTS III)	27
Graf 2 Miera nezamestnanosti v regiónoch Slovenska v rokoch 2013 až 2023 v %.....	30
Graf 3 Priemerná nominálna mesačná mzda v regiónoch Slovenska v eurách	33
Graf 4 Porovnanie krajov Slovenska so 75 % EÚ priemerom v HDP na obyvateľa v PPS	37

Zoznam skratiek a značiek

SK010 - Bratislavský kraj

SK021 - Trnavský kraj

SK022 - Trenčiansky kraj

SK023 - Nitriansky kraj

SK031 - Žilinský kraj

SK032 - Banskobystrický kraj

SK041 - Prešovský kraj

SK042 - Košický kraj

HDP - hrubý domáci produkt

SR - Slovenská republika

EÚ - Európska únia

NUTS - Nomenklatúra územných jednotiek pre štatistiku

OSN - Organizácia Spojených národov

Obyv. - obyvateľ'a

BA - Bratislava

PO - Prešov

PPS - parita kúpnej sily

HPH - hrubá pridaná hodnota

Úvod

Ekonomický vývoj regiónov je jedným z kľúčových faktorov ovplyvňujúcich celkovú prosperitu krajiny. Význam regionálnej ekonomiky spočíva v jej schopnosti reflektovať rozdiely v životnej úrovni, zamestnanosti a hospodárskej výkonnosti jednotlivých oblastí. Téma regionálneho ekonomického vývoja je aktuálna najmä v kontexte politík zameraných na vyrovnávanie regionálnych disparít a efektívneho využívania dostupných zdrojov.

Hlavným skúmaným problémom je rozdielna dynamika ekonomického rastu v jednotlivých regiónoch Slovenska a jej dopady na socioekonomický vývoj. Práca sa zameria na identifikáciu kľúčových faktorov ovplyvňujúcich regionálne rozdiely a posúdenie, do akej miery sa tieto rozdiely menili v čase.

Štruktúra práce pozostáva z niekoľkých častí. Prvá kapitola poskytne teoretický rámec skúmanej problematiky vrátane definície kľúčových pojmov, ako sú HDP na obyvateľa, miera nezamestnanosti, priemerná nominálna mesačná mzda či regionálne rozdelenie klasifikácie NUTS. V práci sa opierame o viaceré ekonomické pojmy a ukazovatele, ktorých presné vymedzenie je kľúčové pre správne pochopenie analýzy.

Druhá kapitola sa zameria na formuláciu hlavného cieľa a taktiež aj čiastkových cieľov. Hlavným cieľom záverečnej práce je analýza ekonomických ukazovateľov Slovenska na regionálnej úrovni a identifikácia regionálnych rozdielov ako aj rozvoja týchto regiónov. Okrem hlavného cieľa budú stanovené aj čiastkové ciele, medzi ktoré napríklad patrí oboznámenie sa s teóriou, analýza korelácie medzi ekonomickými ukazovateľmi a zhodnotíme efektívnosť podpory regiónov zo strany Európskej únie.

Tretia kapitola predstaví metodiku výskumu, ktorá zahŕňa deskriptívnu štatistiku, korelačnú analýzu a vizualizáciu údajov pomocou boxplotov. Tieto metódy umožnia presnejšie zhodnotiť ekonomickú situáciu v jednotlivých regiónoch a identifikovať možné trendy.

Výsledky tejto práce môžu poskytnúť dôležité poznatky pre tvorbu strategických rozhodnutí zameraných na podporu vyváženého hospodárskeho rozvoja. Analýza regionálnych rozdielov prispieva k lepšiemu pochopeniu faktorov ovplyvňujúcich ekonomicky rast, čím môže pomôcť pri návrhu opatrení na jeho optimalizáciu (OpenAI, 2025).

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Regionálny rozvoj a jeho dynamika patria medzi kľúčové témy ekonomického výskumu a hospodárskej politiky. Regióny sú základnými stavebnými jednotkami národného hospodárstva a ich ekonomická výkonnosť priamo ovplyvňuje celkový rast krajiny. V súčasnosti sa štáty čoraz viac zaoberajú otázkou regionálnych disparít, pričom Slovensko nie je výnimkou. Z tohto dôvodu je nevyhnutné analyzovať ich ekonomický stav, identifikovať rozdiely a porozumieť faktorom, ktoré ovplyvňujú ich rozvoj.

Prvá kapitola bakalárskej práce je venovaná vymedzeniu základných pojmov súvisiacich s regionálnym rozvojom. Taktiež sa budeme venovať hlavným ekonomickým ukazovateľom, akými sú hrubý domáci produkt (HDP), nezamestnanosť a priemerná mzda, ktoré sú kľúčové pri hodnotení ekonomickej situácie jednotlivých regiónov. Okrem toho sa kapitola zameria aj na klasifikáciu územných jednotiek, regionálnu politiku, jej nástroje a význam pri znižovaní regionálnych disparít.

1.1 Vymedzenie základných pojmov

Táto časť sa sústreďuje na objasnenie kľúčových pojmov, ktoré sú podstatné pre pochopenie konceptu regionálneho rastu. Zahŕňa definície a vysvetlenia termínov, ktoré poskytujú základný rámec pre analýzu o regionálnom rozvoji.

1.1.1 Ekonomický rozvoj

Ekonomický rozvoj predstavuje kvalitatívne zmeny v ekonomike štátov alebo regiónov, ktoré sú výsledkom technologického a sociálneho pokroku. Tieto zmeny sa prejavujú prostredníctvom inovácií, zmien v štruktúre hospodárstva a technologického vývoja. Výsledkom tohto procesu je zvyšovanie životnej úrovne a celkového blahobytu spoločnosti (Fáziková, Hrivnák, Varecha 2023).

Regionálny rozvoj predstavuje systematický proces zmien, ktoré vychádzajú zo schopnosti regiónu využívať svoje zdroje a komparatívne výhody. Podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja ide o súbor aktivít v sociálnej, ekonomickej, kultúrnej a environmentálnej oblasti, ktoré podporujú konkurencieschopnosť a trvalo udržateľný rozvoj regiónov, pričom napomáhajú vyrovnávaniu hospodárskych a sociálnych rozdielov. Tento rozvoj je koordinovaný prostredníctvom regionálnej hospodárskej politiky.

1.1.2 Regionálna klasifikácia Slovenska

V regionálnej ekonomii sa región vníma ako geografická jednotka, ktorá predstavuje územný a priestorový celok. Je charakterizovaný základným socio-ekonomickým systémom a možno ho presne určiť na základe jedného alebo viacerých znakov. Región je územím so špecifickým usporiadaním aktivít a vzťahov medzi ekonomickými subjektmi, ako aj s jedinečným prírodným potenciálom a štruktúrou. Tento priestor zahŕňa vzájomné prepojenia medzi prírodnými zdrojmi, ľudskými aktivitami a ekonomickými procesmi (Fáziková, Hrivnák, Varecha 2023).

Podľa § 2, písmeno a, zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja: „región je územný celok vymedzený podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek.“

Regionálna politika Európskej únie sa zameriava na znižovanie hospodárskych, sociálnych, a iných rozdielov. Na analyzovanie a porovnávanie regiónov, ako aj na posúdenie efektívnosti rozličných nástrojov regionálnej politiky EÚ, sa využíva klasifikačný systém NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), čo znamená Nomenklatúra územných jednotiek pre štatistiku. Tento hierarchický systém sa využíva na analýzu sociálnych a ekonomických charakteristík regiónov ako aj na určenie vhodnosti regionálnej podpory zo strany EÚ (Gouardères, 2024).

Klasifikácia NUTS rozdeľuje krajinu do 5 úrovní : NUTS I, NUTS II a NUTS III, LAU I a LAU II, ktoré sa líšia veľkosťou územia.

Vymedzenie NUTS: NUTS I – štát, NUTS II – agregované regióny, NUTS III – regióny, LAU I – okresy a LAU II – obce (Bačík).

Tab. 1 Prahové hodnoty NUTS rozdelenia

Úroveň	Minimálny počet obyvateľov	Maximálny počet obyvateľov
NUTS I	3 mil.	7 mil.
NUTS II	800 000	3 mil.
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Gouardères, 2024)

Tab. 2 Klasifikácia územných jednotiek Slovenskej republiky

Úroveň	Počet	
NUTS I	1	Slovensko
NUTS II	4	Bratislavský kraj, Západné Slovensko, Stredné Slovensko, Východné Slovensko
NUTS III	8	Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Nitriansky kraj, Trenčiansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj, Košický kraj
LAU I	79	okresy
LAU II	2 878	obce

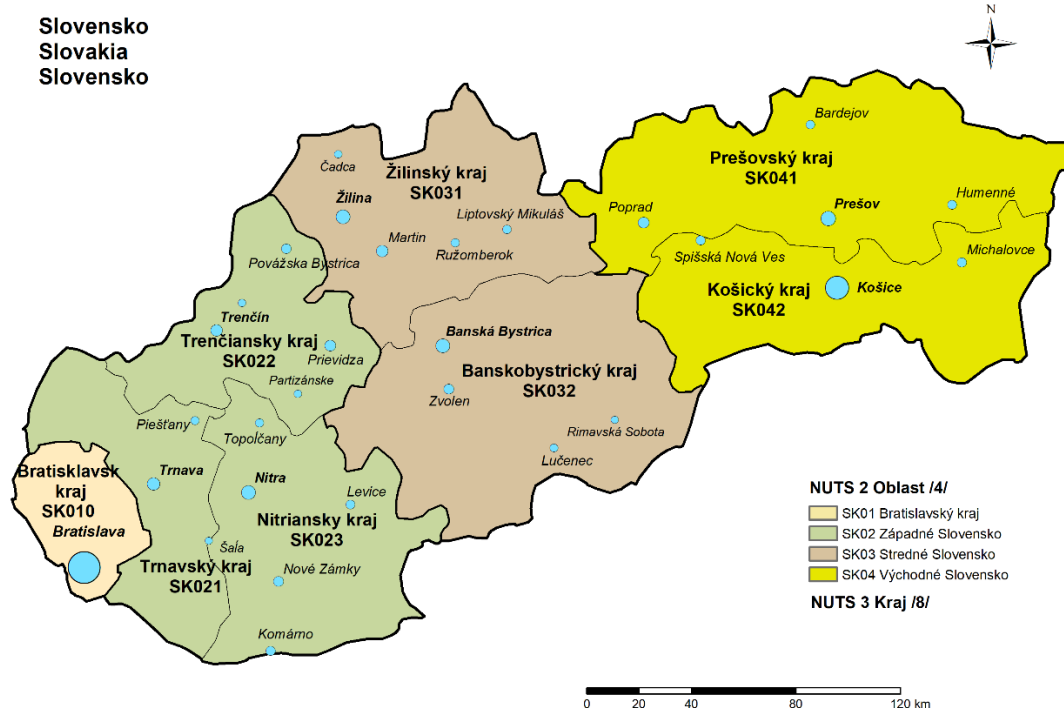
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Vyhlášky č. 438/2004 Z. z.

Regióny môžeme taktiež rozdeliť podľa úrovne ich ekonomického rozvoja na **rozvinuté a problémové**. Rozvinuté regióny disponujú rôznymi ekonomickými ale aj neekonomickými podmienkami, ktoré im umožňujú stabilný rast a zvyšovanie životnej úrovne bez nutnosti zásahov zo strany štátu. Naopak problematické regióny si vyžadujú pozornosť a podporu zo strany domácich ale aj nadnárodných inštitúcií.

Problémové regióny ďalej členíme na :

- zaostávajúce regióny - ich charakteristickým znakom je nízka úroveň HDP na obyvateľa, podpriemerná hospodárska výkonnosť a neefektívne využívanie pracovného potenciálu, čo vedie k nižším príjmom obyvateľstva,
- štrukturálne oslabené regióny - ide o oblasti, ktoré nedokážu udržať tempo s technologickým pokrokom, čo vedie k spomaleniu ich ekonomického rastu, (väčšinou ide o regióny s tradičnými odvetvami ako sú baníctvo, ťažba materiálu či spracovanie surovín),

- prekrvené regióny - typické najmä pre ekonomicky vyspelé krajiny, kde vysoká koncentrácia hospodárskych aktivít vedie k rastu nákladov na infraštruktúru, dopravným komplikáciám a zhoršovaniu kvality života obyvateľov (Výrostová, 2010).

Obr. 1 Rozdelenie regiónov SR podľa NUTS 2 a NUTS 3

Zdroj: (Český statistický úrad,2022)

1.2 Ekonomické ukazovatele

Ekonomické ukazovatele sú dôležitým nástrojom na hodnotenie hospodárskej situácie a vývoja. V tejto podkapitole sa zameriame na hrubý domáci produkt, nezamestnanosť, mieru nezamestnanosti a priemernú nominálnu mesačnú mzdu obyvateľov jednotlivých regiónov, ktoré predstavujú kľúčové aspekty ekonomického rozvoja.

Tieto ukazovatele poskytujú komplexný pohľad na ekonomickú výkonnosť a umožňujú lepšie pochopiť aktuálny stav a trendy v hospodárstve.

1.2.1 Hrubý domáci produkt

Výkonnosť ekonomiky na Slovensku, rovnako ako vo väčšine krajín sveta, sa hodnotí a meria pomocou hlavného makroekonomického ukazovateľa a teda prostredníctvom hrubého domáceho produktu. Hrubý domáci produkt (HDP) predstavuje celkovú hodnotu finálnych tovarov a služieb vytvorených a poskytnutých na území konkrétnej krajiny počas určitého obdobia.

Do jeho výpočtu sa zahŕňajú len legálne obchodované statky a služby, ktoré sú výsledkom ekonomickej činnosti danej krajiny.

Na výpočet HDP používame tri metódy:

- produkčná (tovarová)
- dôchodková
- výdavková (spotrebná)

Podľa produkčnej metódy hrubý domáci produkt zahŕňa všetky finálne tovary a služby, ktoré boli vyrobené na území daného štátu počas určitého obdobia a sú ocenené bežnými trhovými cenami (Lisý a kol., 2007).

$$HDP = \text{Pridaná hodnota} + \text{Dane z produktov} - \text{Dotácie na produkty} \quad (1.1)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Lisý a kol., 2007)

Dôchodková metóda meria výkonnosť ekonomiky prostredníctvom príjmov, ktoré jednotlivé subjekty získavajú za poskytnutie výrobných faktorov.

$$HDP = w + r + z + i + y + a + n \quad (1.2)$$

Zdroj : vlastné spracovanie podľa (Lisý a kol., 2007)

Kde:

- w = hrubé mzdy,
- r = renty,
- z = hrubý zisk,
- i = čisté úroky,
- y = dôchodky zo samozamestnávania (živnostníci, roľníci a pod.),
- a = amortizácia,

- n = nepriame dane.

HDP vyjadrený výdavkovou metódou, ktorá zahŕňa výdavky spojené s jeho tvorbou, je súčtom týchto položiek :

$$HDP = C + I + G + (X - M) \quad (1.3)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Lisý a kol., 2007)

Kde:

- c = spotreba domácností,
- i = hrubé investície,
- g = výdavky štátu,
- x = export,
- m = import (Lisý a kol., 2007).

HDP na obyvateľa je ukazovateľ, ktorý meria hodnotu všetkých finálnych služieb a tovarov vytvorených v danej krajine za určité obdobie, ktorý sa vydelením počtom obyvateľov. Tento ukazovateľ sa používa na porovnávanie ekonomickej výkonnosti a životnej úrovne medzi krajinami alebo regiónmi (Štatistický úrad SR, 2024a).

Pomocou ukazovateľa prírastku HDP na obyvateľa tradične hodnotíme ekonomický rozvoj, ktorý však nevystihuje celú komplexnosť procesu.

$$\Delta HDP \text{ na obyvateľa} = \frac{HDP_{n+1}}{O_{n+1}} - \frac{HDP_n}{O_n} \quad (1.4)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Lisý a kol., 2007)

Kde n je časové obdobie, O je počet obyvateľov regiónu a HDP je hrubý domáci produkt regiónu (Fáziková, Hrivnák, Varecha 2023).

1.2.2 Nezamestnanosť a miera nezamestnanosti

Situácia na trhu práce patrí medzi významné ukazovatele celkovej prosperity spoločnosti. Dostatočne kvalifikovaná a efektívna pracovná sila zohráva kľúčovú úlohu v medzinárodnej konkurencieschopnosti krajiny. Zároveň, široká ponuka pracovných miest a zvyšovanie životnej úrovne obyvateľstva prespievajú k stabilnému ekonomickému prostrediu a celkovej spoločenskej rovnováhe (Ochotnický a kol., 2020).

Nezamestnanosť predstavuje prirodzený jav a neoddeliteľnú súčasť slobodnej spoločnosti, ktorá funguje na princípoch trhového mechanizmu a demokratických hodnôt. Tento jav vyplýva z potreby mobility pracovníkov a z práva jednotlivcov rozhodovať o tom, či sa budú spoliehať na príjmy zo zamestnania, alebo na iné formy príjmov, ako sú dávky sociálneho zabezpečenia či podpora v nezamestnanosti.

Na základe definície o nezamestnanosti, môžeme obyvateľstvo rozdeliť na ekonomicky aktívne a ekonomicky neaktívne obyvateľstvo :

Ekonomicky aktívne osoby zahŕňajú jednotlivcov, ktorí sú zamestnaní, ako aj tých, ktorí momentálne nie sú zamestnaní, ale aktívne si hľadajú prácu.

Ekonomicky neaktívne osoby sú naopak tí ľudia bez zamestnania, ktorí si aktívne nehľadajú prácu patria sem napríklad študenti, dôchodcovia, ženy na materskej dovolenke (Árendáš, 2007).

Miera nezamestnanosti patrí medzi hlavné indikátory pri hodnotení regionálnych rozdielov. Požíva sa pri porovnávaní krajín a regiónov a poskytuje informácie o situácii na trhu práce. Jej rast môže spôsobiť sociálne a ekonomické ťažkosti pre obyvateľstvo (Hamada, Kasagrandá).

Mieru nezamestnanosti (U) si vypočítame, ako percentuálny podiel nezamestnaných na ekonomicky aktívnom obyvateľstve:

$$U = \frac{\text{počet nezamestnaných}}{\text{ekonomicky aktívne obyvateľstvo}} \times 100 \quad (1.5)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Lisý a kol., 2007)

Typy nezamestnanosti:

Dobrovoľná nezamestnanosť sa vyskytuje v prípade, keď jednotlivci z vlastného rozhodnutia nepracujú, aj keď existuje možnosť zamestnania. Tento jav môže byť dôsledkom rôznych faktorov, ako sú osobné preferencie, štúdium, neochota akceptovať dostupné pracovné ponuky a podobne.

Nedobrovoľná nezamestnanosť nastáva, keď si jednotlivci aktívne hľadajú zamestnanie, no nemôžu nájsť prácu z dôvodu nedostatku pracovných miest. Tento typ

nezamestnanosti vzniká v dôsledku hospodárskych problémov alebo pri zmenách dopytu po určitých profesiách.

Frikčná nezamestnanosť predstavuje prirodzený typ nezamestnanosti, ktorý je vždy prítomný v ekonomike. Vzniká v dôsledku pohybu ľudí medzi regiónmi, pracovnými pozíciami alebo rôznymi fázami života. Ide prevažne o krátkodobú nezamestnanosť, ktorá zvyčajne trvá len niekoľko mesiacov. Do tejto skupiny patria napríklad absolventi škôl, ktorí si hľadajú svoje prvé zamestnanie, alebo osoby, ktoré ukončili predchádzajúce pracovné pôsobenie a aktívne si hľadajú novú pracovnú pozíciu.

Znižovanie frikčnej nezamestnanosti je možné dosiahnuť efektívnejším prepájaním uchádzačov o zamestnanie s voľnými pracovnými miestami, zlepšením informovanosti nezamestnaných o ponukách práce a zlepšením informácií pre zamestnávateľov o dostupných uchádzačoch. Napriek týmto opatreniam však tento typ nezamestnanosti nemožno úplne eliminovať.

Štrukturálna nezamestnanosť vzniká v dôsledku zmien v ekonomike a predstavuje nesúlad medzi ponukou a dopytom po pracovnej sile na trhu práce. Tento typ nezamestnanosti nastáva, keď zručnosti alebo kvalifikácie pracovníkov neodpovedajú požiadavkám zamestnávateľov.

Tento nesúlad môže byť spôsobený zmenami nedostatočnej profesijnej a geografickej mobility, technologickým pokrokom, a štrukturálnymi zmenami v ekonomike.

Charakteristickým znakom štrukturálnej nezamestnanosti je, že postihuje najmä pracovníkov, ktorých zručnosti a kvalifikácia už nie sú potrebné, alebo ktorí sa nachádzajú v regiónoch s obmedzenými pracovnými príležitosťami. Ide zvyčajne o dlhodobejšiu nezamestnanosť, keďže rekvalifikácia pracovníkov alebo ich presun do iných regiónov môže byť časovo a finančne náročný.

Cyklická nezamestnanosť je typ nezamestnanosti, ktorý je spôsobený výkyvmi hospodárskeho cyklu. Vzniká počas období hospodárskej recesie alebo spomalenia ekonomiky, keď klesá dopyt po tovaroch a službách, čo vedie k znižovaniu produkcie a následnému prepúšťaniu pracovníkov.

Tento druh nezamestnanosti je dočasný a zvyčajne sa znižuje počas ekonomického oživenia, keď rastie dopyt po pracovnej sile spolu s rastom hospodárstva. Na rozdiel od

frikčnej a štrukturálnej nezamestnanosti, cyklická nezamestnanosť priamo závisí od celkového stavu ekonomiky (Mihal'ová a kol. 2022).

1.2.3 Priemerná mesačná mzda

Podľa 4. časti zákona č. 311/2011 Z. z. § 118 je mzda odmena od zamestnávateľa zamestnancovi za vykonanú prácu, môže byť v peňažnej alebo naturálnej podobe.

Mzdu podľa spôsobu vyjadrenia členíme na: reálnu a nominálnu

- **reálna mzda** predstavuje, aké množstvo tovarov a služieb si zamestnanec za svoju mzdu nakúpiť
- **nominálna mzda** vyjadruje celkovú peňažnú sumu, ktorú zamestnanec obdrží za svoju prácu. Je stanovená na základe dohodnutej hodinovej, týždennej, mesačnej alebo inej tarifnej sadzby

Ďalšie členenia miezd sú napríklad na: hrubú a čistú

- **hrubá mzda** je suma, ktorá je uvedená v pracovnej zmluve a predstavuje celkový príjem zamestnanca pred odpočítaním daní, odvodov a iných povinných zrážok
- **čistá mzda** je suma, ktorá zostane zamestnancovi po odrátaní daní, odvodov a od iných povinných zrážok

Mzdu môžeme ďalej deliť na:

- časovú – výška mzdy závisí od počtu odpracovaných hodín,
- úkolovú – výška mzdy závisí od množstva vykonanej práce alebo od počtu výkonov za stanovené časové obdobie,
- podielovú – výška mzdy závisí od podielu zamestnanca na dosiahnutých výsledkoch alebo zisku podniku (Drízová, Elena a kol., 2016).

Priemerná nominálna mesačná mzda zahŕňa základnú (tarifnú) mzdu, príplatky za nadčasy, nočnú prácu, víkendy, sviatky, prácu v náročných podmienkach, prémie, odmeny a náhrady za neodpracovaný čas. Ide o hrubú mzdu pred odpočítaním zákonných alebo dohodnutých zrážok (Štatistický úrad SR, 2024b).

1.3 Regionálna politika

Regionálna politika predstavuje kľúčový nástroj investičnej politiky Európskej únie. Hlavným cieľom priamej zahraničnej investície je podpora tvorby pracovných miest, zvýšenie konkurencieschopnosti, podporovanie hospodárskeho rastu a zlepšovanie kvality života, pričom sa kladie dôraz na udržateľný rozvoj. Táto politika zabezpečuje, aby žiaden región nebol opomenutý, a vytvára podmienky pre vyvážený a inkluzívny rozvoj všetkých oblastí (European Commission).

1.3.1 Nástroje regionálnej politiky

Nástroje regionálnej politiky možno rozdeliť na makroekonomické a mikroekonomické.

Makroekonomické nástroje pôsobia plošne na celé hospodárstvo a ich využívanie je obmedzené národohospodárskymi cieľmi, ako sú napríklad ciele menovej politiky (napr. inflácia alebo politika platobnej bilancie). Medzi tradičné makroekonomické nástroje patria aj opatrenia fiškálnej politiky, ako napríklad regionálne úpravy daní a odvodov. Príkladom je dočasné zníženie daňových sadzieb pre firmy alebo obyvateľov v určitých regiónoch s cieľom podporiť ich rozvoj.

Mikroekonomické nástroje regionálnej politiky zasahujú priamo do rozhodovacieho mechanizmu ekonomických subjektov na úrovni jednotlivých regiónov. V praxi tieto nástroje rozdeľujeme na dve skupiny: nástroje ovplyvňujúce mobilitu pracovnej sily a nástroje ovplyvňujúce mobilitu kapitálu.

Cieľom nástrojov ovplyvňujúcich mobilitu pracovnej sily je preskupenie pracovných síl z regiónov a sektorov, kde je ich prebytok, do regiónov, kde je vyšší dopyt po pracovnej sile. Konečným cieľom je podporiť nezamestnaných pri hľadaní práce v iných regiónoch alebo im pomôcť pri získaní novej kvalifikácie. Do tejto skupiny nástrojov zaraďujeme opatrenia zamerané na poskytovanie informácií o pracovných príležitostiach, ponuku bývania, príspevky na bývanie a mobilitu, ako aj investície do dopravnej infraštruktúry a infraštruktúry pre obyvateľstvo.

Nástroje na podporu mobility kapitálu sa sústreďujú na zvyšovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom podpory prílevu investícií zo zahraničia alebo podporou investovania už existujúcich firiem v regióne. Ide o rôzne formy finančných zvýhodnení,

ako sú daňové úľavy či dotácie, administratívne opatrenia, ako napríklad lokalizácia novej firmy, znižovanie byrokratických nárokov na podniky, alebo poradenské služby.

Výber nástrojov regionálnej politiky závisí od podmienok v regiónoch a strategických cieľov EÚ. Hlavným nástrojom sú fondy EÚ zamerané na odstraňovanie regionálnych disparít (Hrabovská, Vaľovská, 2015).

Medzi nástroje v programovom období 2021 – 2027 patrí Európsky fond pre regionálny rozvoj, Európsky sociálny fond, Kohézny fond, Fond na spravodlivú transformáciu, Európsky námorný, rybársky a akvakultúrny fond, Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť, Nástroj pre finančnú podporu na riadenie hraníc a vízovú politiku (Barič, 2024).

1.3.2 Ciele regionálnej politiky

Pri stanovovaní cieľov regionálnej politiky je dôležitá rovnováha medzi množstvom cieľov a použitými nástrojmi. Ich prebytok môže viesť k neefektívnosti, zatiaľ čo ich nedostatok znemožní splnenie cieľov. Konflikty vznikajú najmä pri realizácii politiky na viacerých úrovniach. Práve regionálna politika má veľa cieľov, ktoré vieme eliminovať na dve najobsiahlejšie skupiny cieľov:

Ciele zamerané na zvyšovanie účinnosti regionálnej politiky: Ide o snahu zabezpečiť, aby rozvoj národného hospodárstva ako celku bol v rovnováhe s rozvojom jednotlivých regiónov. Cieľom je nájsť optimálnu alokáciu zdrojov, ktorá podporí rast hospodárstva a zvýši jeho efektívnosť, pričom sa berie do úvahy aj porovnanie úrovne národnej ekonomiky s inými štátmi.

Ciele zamerané na rovnosť a vyrovnávanie úrovne regiónov: Tieto ciele sa sústreďujú na znižovanie rozdielov v sociálno-ekonomickej úrovni medzi jednotlivými regiónmi v rámci krajiny. Snaha je minimalizovať nerovnosti medzi rozvinutejšími a menej rozvinutými oblasťami a podporiť ich vyrovnaný rozvoj (Hrabovská, Vaľovská, 2015).

Medzi hlavné ciele podpory regionálneho rozvoja Slovenska podľa § 3 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja patria:

- zmiernovať rozdiely v hospodárskom, sociálnom a územnom rozvoji regiónov a podporovať ich udržateľný rozvoj,
- rozvíjať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť a posilniť inovácie v regiónoch,

- zlepšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov.

Podpora je zameraná na:

- využívanie potenciálu regiónov (prírodné, kultúrne, materiálne a ľudské zdroje),
- rozvoj vedy, výskumu, inovácií, digitalizácie a podnikateľského prostredia,
- zvyšovanie kvalifikácie a riešenie sociálneho vylúčenia,
- rozvoj infraštruktúry (sociálnej, dopravnej, environmentálnej) a cestovného ruchu,
- ochranu životného prostredia, prírody a využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- podporu kultúry, multikultúrnej spoločnosti, športu, turistiky a verejného zdravia,
- medziregionálnu a cezhraničnú spoluprácu,
- zlepšenie bývania a rozvoj miest, obcí a vidieckych oblastí (Ministerstvo spravodlivosti SR, 2008).

Môžeme teda zhrnúť, že ciele podpory regionálneho rozvoja sú v súlade s vyššie uvedenou teóriou. Sú zamerané nielen na vyrovnanie sociálno-ekonomickej úrovne jednotlivých regiónov, ale aj na zvyšovanie účinnosti regionálnej politiky prostredníctvom podpory hospodárskeho rastu, inovácií a udržateľného rozvoja.

1.3.3 Aktéri regionálnej politiky

Regionálna politika ovplyvňuje rozvoj regiónov na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni. Subjekty regionálnej politiky sa delia na formálnych a neformálnych aktérov.

Formálni aktéri sú hlavnými účastníkmi politiky, ich úlohou je podpora regionálneho rozvoja. Obvykle majú kompetencie stanovené zákonom.

Neformálni aktéri pôsobia dobrovoľne, pričom sa zameriavajú na riešenie problémov v regióne, kde pôsobia, na participatívnom princípe.

Úlohou formálnych aktérov je predovšetkým plnenie cieľov a monitorovanie ich dôsledkov. Hlavnými aktérmi sú Národná rada SR, vláda SR, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR a Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Významnú úlohu zohrávajú výbory Národnej rady SR, najmä Výbor pre verejnú správu a regionálny rozvoj, ktorý sa zameriava na podporu činnosti územných samospráv a štátnej

správy a Výbor pre pôdohospodárstvo a životné prostredie, ktorý zosúladzuje národnú legislatívu s európskymi normami.

Úrad vlády SR je centrálnym koordinačným orgánom pre využívanie fondov EÚ, pričom poradné orgány, ako Riadiaci výbor a Rada vlády pre Partnerskú dohodu, zabezpečujú strategické riadenie a kontrolu využívania eurofondov a iných finančných mechanizmov (Barič, 2024).

1.3.4 Regionálna politika EÚ

Regionálna politika Európskej únie sa týka všetkých regiónov EÚ a jej financovanie zabezpečujú viaceré fondy, ako napríklad Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Kohézny fond (KF), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky námorný a rybársky fond (ENRF). Najväčšia časť finančných prostriedkov sa však sústreďuje na ekonomicky slabšie regióny, kde je HDP na obyvateľa v PPS nižšie ako 75 % priemeru v rámci EÚ na úrovni NUTS II.

Primárnym zámerom tejto politiky, nazývanej aj kohézna politika, je zmierniť hospodárske, sociálne a územné nerovnosti medzi jednotlivými regiónmi. Táto politika bola zavedená v roku 1988 zlúčením regionálnych, sociálnych a poľnohospodárskych politík do jedného celku, čím vznikol súdržný systém podpory.

Investície z regionálnej politiky výrazne prispievajú k dosahovaniu širších cieľov EÚ, pričom podporujú aj oblasti ako vzdelávanie, zamestnanosť, energetika, ochrana životného prostredia, výskum či inovácie.

Financovanie z týchto zdrojov môžu využívať rôzne subjekty, medzi ktoré patria jednotlivci, verejné inštitúcie, malé a stredné podniky, univerzity, neziskové organizácie či združenia. Tieto prostriedky sú určené na podporu projektov, ktoré pomáhajú rozvíjať jednotlivé regióny (Barič, 2024).

1.3.5 Súčasné trendy a smerovanie regionálnej politiky

Slovensko v roku 2018 vydalo Dobrovoľný národný prehľad Slovenskej republiky o implementácii Agendy 2030, čím sa oficiálne prihlásilo k Agende 2030, ktorá predstavuje globálny rámec pre udržateľný rozvoj pod záštitou OSN. Cieľom Agendy 2030 je dosiahnuť rovnováhu medzi ekonomickým rozvojom, sociálnou spravodlivosťou a ochranou životného prostredia prostredníctvom 17 cieľov udržateľného rozvoja.

Slovenská republika týmto krokom deklarovala záväzok prispievať k riešeniu globálnych výziev, akými sú napríklad klimatické zmeny či odstránenie chudoby. Slovenská vláda považuje Agendu 2030 za dôležitú príležitosť a nástroj na definovanie kľúčových národných priorít v oblasti rozvoja krajiny (Hauptvogel, Prčík, Pauková, 2023).

Slovensko má šesť národných priorít a tými sú :

- smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike,
- vzdelanie,
- dobré zdravie,
- udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
- znižovanie chudoby a sociálne začlenenie,
- právny štát, demokracia a bezpečnosť (Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, 2018).

2 Cieľ práce

Rozdiely medzi regiónmi v ekonomických ukazovateľoch zohrávajú významnú úlohu pri hodnotení celkového hospodárskeho rozvoja Slovenska. Nerovnomerné rozloženie ekonomických zdrojov, rozdiely v príjmoch či v nezamestnanosti vytvárajú priestor na analýzu a hľadanie spôsobov, ako tieto rozdiely zmierniť. Z tohto dôvodu je potrebné venovať sa skúmaniu ekonomických ukazovateľov na regionálnej úrovni, identifikovať kľúčové rozdiely medzi regiónmi a analyzovať ich vývoj.

Hlavným cieľom tejto záverečnej práce je analyzovať ekonomické ukazovatele Slovenska na regionálnej úrovni a identifikovať regionálne rozdiely ako aj rozvoj jednotlivých regiónov. Na dosiahnutie tohto cieľa sme si stanovili nasledovné čiastkové ciele:

1. Štúdium domácej a zahraničnej literatúry týkajúcej sa základných pojmov súvisiacich s problematikou ekonomického rozvoja regiónov
2. Analýza vývoja HDP na obyvateľa od 2013 do 2023
3. Analýza vývoja mieri nezamestnanosti od 2013 do 2023
4. Analýza vývoja priemernej mesačnej nominálnej mzdy od 2013 do 2023
5. Kvantifikácia a vyhodnotenie korelačného koeficienta medzi sledovanými premennými
6. Identifikácia variability HDP na obyvateľa

Očakávaným výstupom tejto práce je komplexná analýza regionálnych ekonomických ukazovateľov, ktorá poukáže na najvýraznejšie ekonomické rozdiely a ich dôsledky. Výsledky tejto analýzy môžu poskytnúť užitočné informácie pre rozvojové stratégie jednotlivých regiónov. Táto práca prispeje k lepšiemu pochopeniu súčasného stavu regionálnej ekonomiky.

3 Metodika práce a metódy skúmania

Táto práca sa zaoberá analýzou ekonomického vývoja slovenských regiónov na úrovni NUTS III s dôrazom na ukazovatele hrubého domáceho produktu na obyvateľa, miery nezamestnanosti a priemernej nominálnej mesačnej mzdy.

3.1 Metodologický prístup

Na dosiahnutie cieľov práce bola zvolená kvantitatívna analýza založená na sekundárnych štatistických údajoch získaných zo Štatistického úradu Slovenskej republiky (prostredníctvom DataCube) a z Eurostatu. Pri vypracovaní bakalárskej práce sme využili niekoľko metód. V úvode sme sa venovali vymedzeniu teoretických pojmov, ktoré sme následne spracovali v prvej kapitole. Informácie sme čerpali z knižných a taktiež aj z internetových zdrojov. Všetky použité zdroje, ktoré nám boli pri práci nápomocné uvádzame v kapitole Bibliografické zdroje.

3.2 Použité metódy analýzy

Analýza údajov vychádza z deskriptívnej štatistiky, ktorá hodnotí základné charakteristiky dát, ako sú priemer, medián a ukazovatele variability (rozptyl, smerodajná odchýlka a variačný koeficient). Okrem toho bola použitá korelačná analýza na posúdenie vzťahu medzi HDP na obyvateľa a mierou nezamestnanosti, ako aj medzi HDP na obyvateľa a priemernou nominálnou mesačnou mzdou.

1. Aritmetický Priemer

Aritmetický priemer, predstavuje hodnotu získanú súčtom všetkých prvkov v danej skupine a následným vydelením ich počtom. Tento ukazovateľ poskytuje zjednodušený pohľad na súbor čísel tým, že ich reprezentuje jednou hodnotou. Priemer označujeme ako $\bar{x}$.

$$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i \quad (3.1)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Štatistický úrad SR, 2020a)

Kde :

- N - rozsah súboru,
- x_i - hodnota znaku X u i-tej jednotky (Štatistický úrad SR, 2020a).

2. Medián

Medián M_e je hodnota, ktorá rozdeľuje súbor údajov na dve rovnako početné časti. Prvá časť obsahuje 50 % hodnôt menších ako medián, zatiaľ čo druhá časť obsahuje 50 % hodnôt väčších ako medián. Ak zoradíme všetky hodnoty do vzostupnej (alebo zostupnej) postupnosti, medián bude stredná hodnota tejto postupnosti (Štatistický úrad SR, 2020b).

Pre výpočet mediánu platí:

- Ak je počet hodnôt nepárny

$$M_e(x) = (n + 1)/2 \quad (3.2)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Indeed Editorial Team, 2025)

Kde:

M_e – medián,

n - počet hodnôt v súbore.

- Ak je počet hodnôt párne

$$M_e(x) = \frac{n}{2} \quad (3.3)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Indeed Editorial Team, 2025)

Kde:

M_e - medián,

n - počet hodnôt v súbore.

$$M_e(x) = \frac{n}{2} + 1 \quad (3.4)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Indeed Editorial Team, 2025)

Kde:

M_e - medián,

n - počet hodnôt v súbore.

Výsledky týchto dvoch rovníc určujú na ktorých pozíciách sa nachádzajú 2 stredné hodnoty v zoradenom súbore. Na výpočet mediánu následne sčítame tieto dve stredné hodnoty a výsledok vydáme dvoma.

3. Rozptyl

Rozptyl (δ^2) je priemerná hodnota druhých mocnín odchýlok jednotlivých hodnôt aritmetického priemeru. Vzorec na jeho výpočet je:

$$\delta^2 = \frac{1}{N} \sum_{j=1}^N (x_j - \bar{x})^2 \quad (3.5)$$

Zdroj: vlastné spracovanie podľa (Štatistický úrad SR, 2020c)

kde:

- N - rozsah súboru,
- $\bar{x}$ – aritmetický priemer,
- x_j - hodnota znaku x (Štatistický úrad SR, 2020c).

4. Smerodajná odchýlka

Smerodajná (štandardná) odchýlka (δ) je miera, ktorá ukazuje ako veľmi sa jednotlivé hodnoty v súbore líšia od priemeru. Čím menšia je smerodajná odchýlka, tým sú hodnoty viac sústredené okolo priemeru (Choudhary et al., 2016),(Štatistický úrad SR, 2020d).

$$\delta = \sqrt{\delta^2} \quad (3.6)$$

Zdroj: vlastné spracovanie

Kde:

- δ - smerodajná odchýlka,
- δ^2 – rozptyl.

5. Variačný koeficient

Variačný koeficient je podiel štandardnej odchýlky a priemeru. Môže sa rovnať nule iba ak sa štandardná odchýlka rovná nule. V ostatných prípadoch je variačný koeficient rôzny od 0 a je to vždy kladné číslo (Bakytová, M, Pažitná, M, 1995).

3.3 Zber a spracovanie dát

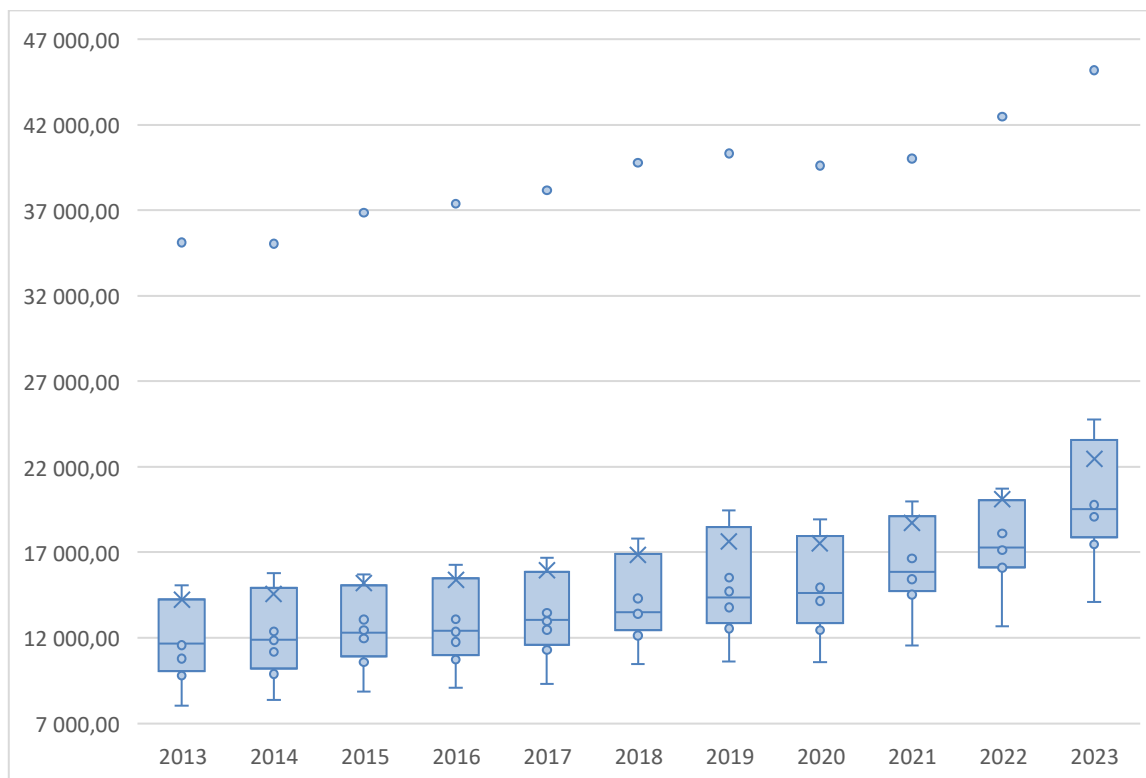
Dáta boli spracované a analyzované pomocou programu Microsoft Excel, pričom na grafickú vizualizáciu a štatistické výpočty boli využité dostupné analytické nástroje. Výsledky analýzy su prezentované vo forme tabuliek a grafov, dôraz sa kladie na identifikáciu regionálnych rozdielov a trendov vo vývoji skúmaných ukazovateľov.

4 Výsledky práce

V tejto kapitole sa zameriavame na vývoj a analýzu troch kľúčových ekonomických ukazovateľov na regionálnej úrovni: HDP na obyvateľa, miery nezamestnanosti a priemernú nominálnu mesačnú mzdu. Okrem deskriptívnej analýzy týchto ukazovateľov sme vypočítali koreláciu medzi HDP na obyvateľa s mierou nezamestnanosti, ako aj koreláciu medzi HDP na obyvateľa s priemernou mesačnou nominálnou mzdou s cieľom identifikovať ich vzájomné vzťahy. Zároveň sme analyzovali variabilitu HDP na obyvateľa v priebehu sledovaného obdobia (2013 – 2023), čím sme získali prehľad o jeho dynamike. Taktiež sme na základe výsledkov z výpočtov HDP na obyvateľa určili, ktoré regióny spĺňajú kritéria na získanie finančnej podpory z fondov Európskej únie.

4.1 Vývoj a analýza HDP na Slovensku v rokoch 2013 až 2023

Prvá podkapitola sa venuje analýze HDP na obyvateľa v období rokov 2013 až 2023. V prvej časti podkapitoly hodnotíme vývoj hrubého domáceho produktu na obyvateľa v regiónoch na Slovensku podľa úrovne NUTS III. Regionálne HDP na obyvateľa nám vyjadruje výkonnosť a silu ekonomiky daného regiónu a ekonomický rozvoj.

Graf 1 HDP na obyvateľa v eurách bežných cien v regiónoch Slovenska v rokoch 2013 až 2023 (NUTS III)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov zo štatistického úradu SR

Boxplotový graf zobrazuje vývoj HDP na obyvateľa v slovenských regiónoch za obdobie rokov 2013 až 2023. Z grafu je zrejmé, že Bratislavský kraj počas nášho sledovaného obdobia dosahuje výrazne vyššie hodnoty HDP na obyvateľa v porovnaní s ostatnými regiónmi, čo sa prejavuje ako extrémna hodnota (outlier). Napríklad v roku 2023 hodnota HDP na obyvateľa v Bratislavskom kraji (45 186,72 eur na obyv.) bola o viac ako 3 -násobok väčšia ako v Prešovskom kraji (14 107,98 eur na obyv.), tento rozdiel poukazuje na vysokú koncentráciu ekonomických aktivít v hlavnom meste a jeho okolí, ktoré generujú vysokú hodnotu hrubej pridanej hodnoty (HPH) a tým pádom aj HDP na obyvateľa.

Hneď po Bratislavskom kraji nasledoval Trnavský kraj (24 760,66 eur na obyv.), no oproti Bratislavskému kraju výrazne zaostával a to konkrétne o 20 426,06 eur na obyvateľa. Takýto veľký rozdiel spôsobuje to, že Bratislavský kraj zvyšuje priemerné hodnoty HDP na obyvateľa. Za sledované obdobie Prešovský kraj dosahoval najnižšie hodnoty a o niečo lepšie na tom bol Banskobystrický kraj.

Vo všeobecnosti však môžeme pozorovať postupný rast HDP na obyvateľa vo všetkých regiónoch, čo znamená zlepšovanie economickej situácie. Napríklad Košický kraj sa za sledované obdobie zlepšil takmer o dvojnásobok, z hodnoty 10 779,57 eur na obyv. za rok 2013 na 19 074,61 eur na obyv. v roku 2023. Aj keď HDP na obyvateľa rastie vo všetkých regiónoch Slovenska, rozdiel medzi najbohatším a najchudobnejším krajom za rok 2023 bol 31 078,73 eur na obyv., čo poukazuje na výrazné pretrvávajúce regionálne disparity.

Z grafu môžeme vyčítať zmeny v rozložení HDP na obyvateľa v priebehu rokov. Kým v prvých rokoch sledovaného obdobia boli rozdiely medzi regiónmi menej výrazné, v posledných rokoch vidíme dynamickejší nárast v niektorých krajoch, tento vývoj poukazuje na potrebu cielenejšej regionálnej politiky, ktorá by dokázala efektívnejšie podporiť zaostávajúce oblasti a zmierniť prehlbujúce sa rozdiely. Bez vyváženého rozvoja môže totiž dochádzať k ďalšiemu odlivu obyvateľov z menej rozvinutých krajov do ekonomicky silnejších oblastí, čím sa regionálne rozdiely ešte viac prehĺbia.

Tab. 3 Regionálny vývoj HDP medzi rokmi 2023 a 2013 (relatívna a absolútna zmena)

NUTS III rozdelenie	HDP na obyv. v roku 2013 v eurách bežných cien	HDP na obyv. v roku 2023 v eurách bežných cien	relatívna zmena v %	absolútna zmena v eurách na obyvateľa bežných cien
Slovenská republika	13 789,51	22 522,97	63,33	8 733,46
Bratislavský kraj	35 116,23	45 186,72	28,68	10 070,49
Trnavský kraj	15 067,96	24 760,66	64,33	9 692,70
Trenčiansky kraj	11 570,50	19 296,68	66,77	7 726,18
Nitriansky kraj	11 731,11	20 030,60	70,75	8 299,49
Žilinský kraj	11 804,62	19 770,26	67,48	7 965,65
Banskobystrický kraj	9 797,63	17 457,71	78,18	7 660,08
Prešovský kraj	8 017,42	14 107,98	75,97	6 090,57
Košický kraj	10 779,57	19 074,61	76,95	8 295,04

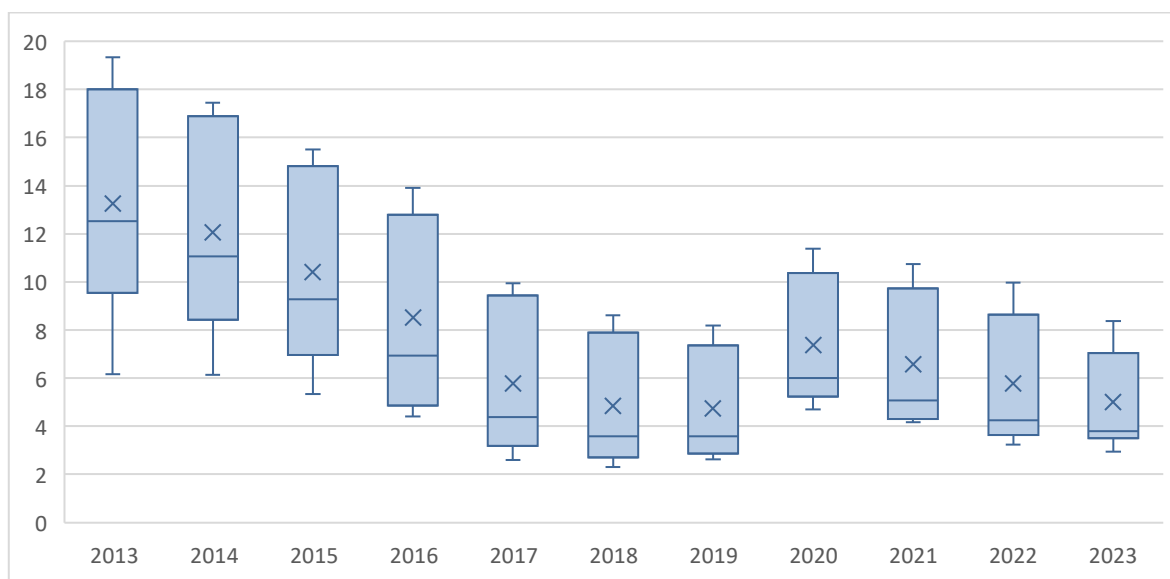
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov zo štatistického úradu SR

Na základe tabuľky môžeme vidieť relatívnu a absolútnu zmenu krajov a ich ekonomický nárast za sledované obdobie. Najväčší absolútny rozdiel za sledované obdobie zaznamenal Bratislavský kraj, ktorý sa za 10 rokov zlepšil o hodnotu 10 070,49 eur na obyvateľa. Za ním nasleduje Trnavský kraj, ktorý kde sa zaznamenal rast HDP na obyvateľa, sa zlepšil o 9 692,70 eur. Najpomalší nárast môžeme vidieť v Prešovskom kraji kde bol ekonomický nárast len o 6 090,57 eur na obyv., čo naznačuje pomalší ekonomický rozvoj v regióne.

Na druhej strane ak si zanalyzujeme relatívny podiel a z neho vyplývajúce tempo prírastku vidíme že najrýchlejším rastúcim krajom za sledované obdobie bol Košický kraj. Košický kraj mal v roku 2013 HDP 10 779,57 eur na obyv., čo bola jedna z najnižších hodnôt spomedzi všetkých krajov. Ak región začína z takejto nízkej úrovne, aj menší absolútny rast sa prejaví ako vysoký percentuálny skok a preto pri výpočtoch relatívneho podielu Košický kraj dosahuje výrazný rast a to o 76,95 %. Ak by sa regionálne rozdiely v HDP na obyvateľa vyrovnali, mohlo by to pozitívne ovplyvniť celkovú stabilitu a rast ekonomiky v krajine.

4.2 Vývoj a analýza miery nezamestnanosti v sledovanom období 2013 - 2023

Miera nezamestnanosti je dôležitým ekonomickým ukazovateľom, ktorý odráža mieru využitia pracovnej sily ako jedného z kľúčových zdrojov ekonomického rastu. Úzko súvisí s tvorbou HDP, pretože čím viac ľudí je zamestnaných a čím je nižšia nezamestnanosť, tým väčší je potenciál na vyššiu produkciu a ekonomický rast. Pre lepšie znázornenie údajov sme použili boxplotový graf.

Graf 2 Miera nezamestnanosti v regiónoch Slovenska v rokoch 2013 až 2023 v %

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov z Eurostatu a z Datacube

Z boxplotov je zrejme, že miera nezamestnanosti na Slovensku má v sledovanom období klesajúci trend. Najvyššie hodnoty boli dosahované v rokoch 2013 a 2014, keď dokonca v niektorých regiónoch miera nezamestnanosti presahovala hodnotu 18 % a to konkrétne v Prešovskom a Banskobystrickom kraji v roku 2013. Postupne sa však miera

nezamestnanosti znižovala. Najlepšími rokmi boli roky 2018 a 2019, kde miera nezamestnanosti dosahovala najnižšie hodnoty za sledované obdobie. V rokoch 2020 a 2021 došlo v dôsledku pandémie Covid-19 k nárastu miery nezamestnanosti. Aktuálne však môžeme pozorovať smerovanie k jej postupnému znižovaniu a stabilizácii. V posledných dvoch rokoch sa pohybuje nezamestnanosť okolo 3 až 9 % v závislosti od regiónu. Maximálna miera nezamestnanosti sa za sledované obdobie znížila dvojnásobne, to isté platí aj o minimálnu mieru nezamestnanosti.

Dlhodobý klesajúci trend miery nezamestnanosti naznačuje postupné zlepšovanie situácie na trhu práce, no napriek tomu však naďalej pretrvávajú výrazné regionálne rozdiely, ktoré poukazujú na nerovnomerný ekonomický rozvoj Slovenska.

V roku 2023 boli rozdiely v miere nezamestnanosti medzi slovenskými regiónmi výrazné. Najlepšie si viedol Bratislavský kraj s najnižšou nezamestnanosťou a to s 2,94 %. Za Bratislavským krajom nasledovali Trnavský kraj (3,45 %) a Trenčiansky kraj (3,61 %), ktoré taktiež vykazovali relatívne nízke hodnoty. V Žilinskom kraji bola miera nezamestnanosti 3,99 %. Na druhej strane boli regióny s výrazne vyššou nezamestnanosťou a tými sú napríklad Banskobystrický kraj (7,01 %) a Košický kraj (7,06 %). Najvyššiu mieru nezamestnanosti mal Prešovský kraj, kde sa nezamestnanosť pohybovala na úrovni 8,36 %. Tento výrazný rozdiel medzi západným a východným Slovenskom poukazuje na ekonomické a pracovné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi, aj keď celková miera nezamestnanosti na Slovensku klesá, pretrvávajúce regionálne rozdiely naznačujú potrebu podporiť menej rozvinuté oblasti.

Jedným z možných riešení pre zmiernenie regionálnych rozdielov je investovanie do vzdelania a rekvalifikačných programov, ktoré by umožnili lepšie prispôbenie pracovnej sily aktuálnym požiadavkám na trhu práce. Národná banka Slovenska v tejto súvislosti poukazuje na potrebu modernizácie vzdelávacieho systému a podporu vzdelávania, ako dôležitý nástroj na zvýšenie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a znižovanie regionálnych disparít. Podľa NBS by efektívne využitie prostriedkov z plánu obnovy EÚ v oblasti vzdelávania mohlo významne prispieť k zníženiu odlivu kvalifikovanej pracovnej sily (Národná banka Slovenska, 2021).

4.2.1 Korelácia medzi HDP na obyvateľa a mierou nezamestnanosti (2023)

Tab. 4 Výpočet korelácie regiónov SR medzi HDP a mierou nezamestnanosti za rok 2023

Rozdelenie krajov SR podľa NUTS III	HDP na obyvateľa v eurách bežných cien	Miera nezamestnanosti v %
Slovenská republika	22 522,97	5,08
Bratislavský kraj	45 186,72	2,94
Trnavský kraj	24 760,66	3,45
Trenčiansky kraj	19 296,68	3,61
Nitriansky kraj	20 030,60	3,62
Žilinský kraj	19 770,26	3,99
Banskobystrický kraj	17 457,71	7,01
Prešovský kraj	14 107,98	8,36
Košický kraj	19 074,61	7,06

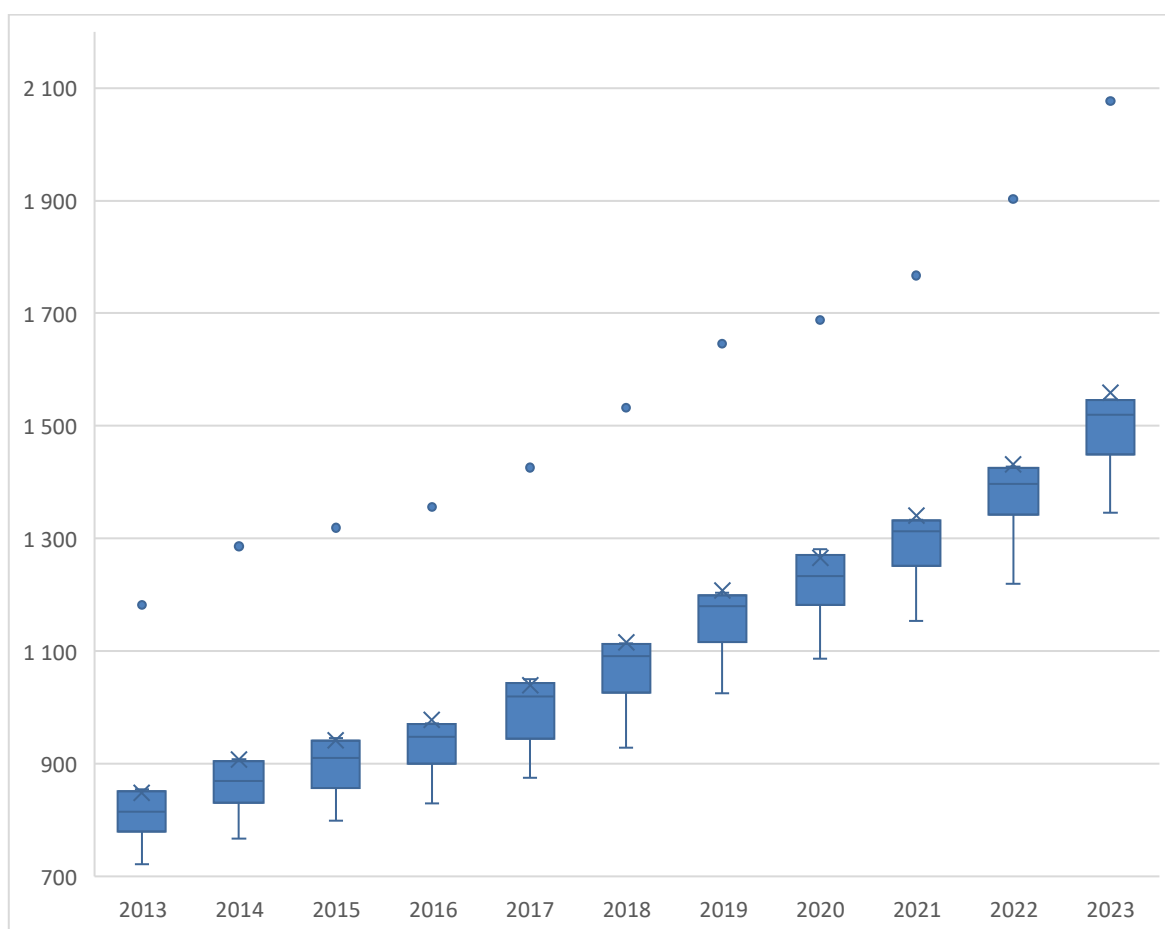
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov z Eurostatu a z Datacube

Korelačný koeficient (r) medzi HDP na obyvateľa a mierou nezamestnanosti za rok 2023 bol $r = -0,598$.

Korelácia medzi regionálnym HDP na obyvateľa a mierou nezamestnanosti za rok 2023 na Slovensku dosiahla hodnotu $r = -0,598$ čo predstavuje stredne silnú negatívnu koreláciu. Tento výsledok nám charakterizuje, že čím je regionálne HDP na obyvateľa vyššie, tým nižšia je miera nezamestnanosti. Avšak Košický kraj, ktorý napriek relatívne vyššiemu HDP na obyvateľa vykazuje nadpriemerne vysokú mieru nezamestnanosti. Táto odchýlka poukazuje na to, že vzťah medzi hospodárskou výkonnosťou a nezamestnanosťou nemusí byť v jednotlivých regiónoch úplne jednoznačný a môže byť ovplyvnený ďalšími špecifickými faktormi.

4.3 Priemerná nominálna mesačná mzda v regiónoch Slovenska počas sledovaného obdobia rokov 2013 – 2023

Priemerná nominálna mesačná mzda je dôležitý ukazovateľ ekonomického rozvoja regiónov. Vyjadruje, aké sú priemerné zárobky zamestnancov pred zdanením a inými zrážkami. Pomáha nám pochopiť rozdiely v životnej úrovni medzi regiónmi. Na znázornenie regionálnych disparít sme použili boxplotový graf, vďaka ktorému lepšie uvidíme rozdiely jednotlivých regiónov na Slovensku.

Graf 3 Priemerná nominálna mesačná mzda v regiónoch Slovenska v eurách

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR

Z boxplotov vyplýva, že priemerná nominálna mesačná mzda narástla vo všetkých regiónoch počas sledovaného obdobia. Môžeme to vidieť nielen na základe zvyšovania mediánov, ale aj z celkového posunu boxov smerom nahor. V roku 2013 sa mediánova hodnota pohybovala pod úrovňou 900 eur, zatiaľ čo v 2023 už dosiahla úroveň približne 1 500 eur.

Najväčší nárast zaznamenal Bratislavský kraj a to o 895 eur za sledované obdobie, a naopak najnižší nárast môžeme vidieť v Prešovskom kraji kde sa priemerná nominálna mesačná mzda zvýšila o 625 eur. Druhý najnižší nárast pozorujeme v Banskobystrickom kraji, kde sa priemerná nominálna mesačná mzda zvýšila o 660 eur a druhý najvyšší nárast sledujeme v Žilinskom kraji kde sa priemerná mzda zvýšila o 727 eur.

Za sledované obdobie môžeme vidieť, že sa postupne rozširuje aj výška samotných boxov, čo poukazuje na zväčšujúci sa rozdiel medzi horným a dolným kvartilom v jednotlivých rokoch, to znamená že sa zväčšujú rozdiely v mzdách na regionálnej úrovni. Výraznou odľahlou hodnotou (outlierom) je Bratislavský kraj, ktorý dlhodobo vykazuje najvyššiu úroveň priemernej mzdy spomedzi všetkých krajov. V roku 2023 dosiahla priemerná nominálna mesačná mzda v tomto kraji hodnotu 2 077 eur, čo predstavuje výrazný rozdiel oproti ostatným regiónom, kde sa hodnoty pohybovali v rozpätí približne od 1 300 – 1 500 eur. Kým v roku 2013 bol rozdiel medzi najvyššou (BA kraj) a najnižšou hodnotou (PO kraj) 461 eur, v roku 2023 bol rozdiel medzi týmito kraji 731 eur.

Celkovo môžeme zhrnúť, že aj keď priemerné nominálne mesačné mzdy rastú vo všetkých slovenských regiónoch, rozdiely medzi regiónmi sa prehlbujú, a preto je potrebné zvážiť implementáciu efektívnejších nástrojov na podporu vyváženého rastu miezd.

4.3.1 Korelácia medzi HDP na obyvateľa a priemernej mesačnej mzdy (2023)

Tab. 5 Výpočet korelácie regiónov SR medzi HDP a priemernou nominálnou mesačnou mzdou za rok 2023

Rozdelenie krajov SR podľa NUTS III	HDP na obyvateľa v eurách bežných cien	Priemerná nominálna mesačná mzda v eurách
Slovenská republika	22 522,97	1 637
Bratislavský kraj	45 186,72	2 077
Trnavský kraj	24 760,66	1 522
Trenčiansky kraj	19 296,68	1 517
Nitriansky kraj	20 030,60	1 482
Žilinský kraj	19 770,26	1 547
Banskobystrický kraj	17 457,71	1 439
Prešovský kraj	14 107,98	1 346
Košický kraj	19 074,61	1 543

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov z DataCube

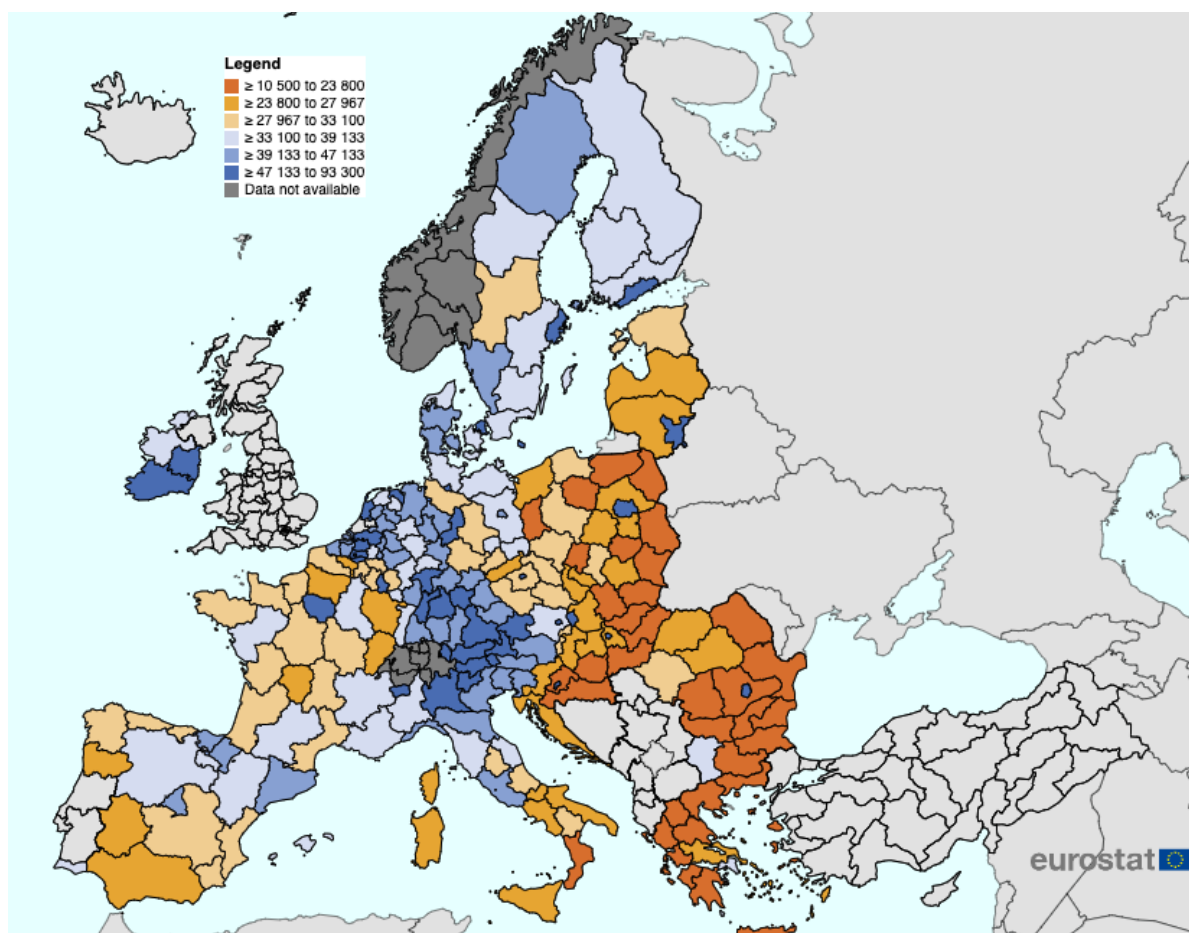
Korelačný koeficient (r) medzi HDP na obyvateľa a priemernej nominálnej mzdy za rok 2023 bol $r = 0,976$.

Vypočítaná hodnota korelačného koeficienta poukazuje na veľmi silnú pozitívnu lineárnu závislosť medzi HDP na obyvateľa a priemernou nominálnou mzdou v jednotlivých krajoch Slovenska. To znamená, že kraje s vyšším HDP na obyvateľa majú spravidla aj vyššiu priemernú nominálnu mzdu. Takto vysoký koeficient signalizuje, že medzi oboma premennými existuje silný lineárny vzťah, čo poukazuje na potrebu vyrovnávania regionálnych disparít s cieľom znížiť rozdiely v mzdovej úrovni medzi jednotlivými krajoimi.

4.4 Podpora regiónov zo strany Európskej Únie na úrovni NUTS II

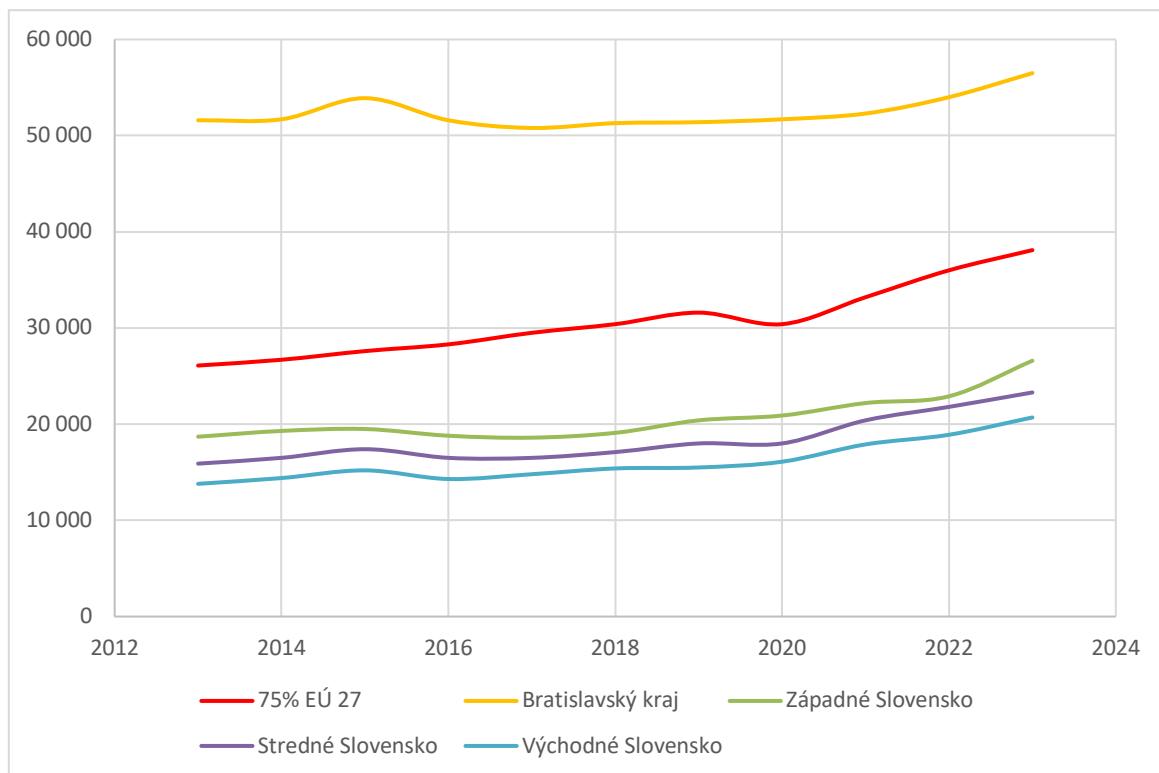
Podľa zásad regionálnej politiky Európskej únie majú nárok na finančnú podporu tie regióny, ktorých HDP na obyvateľa nedosahuje hodnotu 75 % priemernej hodnoty HDP na obyvateľa v PPS v rámci členských štátov EÚ 27. Pre toto porovnanie sme museli použiť rozdelenie krajov na úrovni NUTS II, pretože Európska únia neposkytuje schému podpory podporu na úrovni NUTS III.

Pre lepšiu predstavu sme použili obrázok z Eurostatu, ktorý nám bližšie znázorňuje úroveň HDP pre jednotlivé regióny členských krajín Európskej únie v percentách. Za rok 2023 je priemer HDP na obyvateľa v PPS (EU 27) 38 100 eur, z čoho 75 % predstavuje 28 575 eur.

Obr. 2 Regionálne HDP na obyvateľa v PPS v Európe za rok 2023

Zdroj: (Eurostat, 2025)

Graf 4 Porovnanie krajov Slovenska so 75 % EÚ priemerom v HDP na obyvateľa v PPS

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostatu

Na základe grafu, môžeme vidieť, že všetky slovenské regióny, okrem Bratislavského kraja, spĺňajú túto podmienku, teda sú pod úrovňou 75 percentného podielu priemeru a môžu požiadať o peňažné prostriedky na rozvoj regiónov od Európskej Únie.

Z grafu taktiež vidíme, že aj napriek finančnej podpore z Európskej únie sa zatiaľ nepodarilo výrazne znížiť rozdiel medzi bratislavským regiónom a ostatnými regiónmi, čo naznačuje potrebu efektívnejšieho využitia finančnej pomoci zo strany regionálnych politik. Aj keď väčšina slovenských regiónov zaostáva za európskym priemerom, rozdiel medzi nimi a EÚ sa postupne znižuje. Tento vývoj naznačuje postupné zlepšovanie ekonomických podmienok na Slovensku a rastúcu schopnosť slovenských regiónov konkurovať s vyspelými európskymi krajinami.

4.4.1 Výpočet variability krajov SR pre HDP na obyvateľa (2013 – 2023)

Tab. 6 *Variačný koeficient SR za obdobie 2013 – 2023 pre HDP na obyv.*

Rok	Variačný koeficient v %
2013	57,0
2014	55,0
2015	55,1
2016	55,4
2017	54,1
2018	52,6
2019	50,5
2020	49,4
2021	44,5
2022	43,4
2023	40,2

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Eurostatu a Štatistického úradu SR

Tabuľka zobrazuje variabilitu ekonomických ukazovateľov medzi slovenskými regiónmi na úrovni NUTS III v období rokov 2013 až 2023 v %. Pri analýze variability HDP na obyvateľa v slovenských regiónoch vidíme, že sa variabilita v posledných rokoch postupne znižuje. Za sledované obdobie sa variabilita na Slovensku znížila o 16,8 percentuálnych bodov (z 57,0 % na 40,2 %). Tento trend naznačuje, že sa mierne znižujú regionálne rozdiely a ekonomiky jednotlivých regiónov sa začínajú postupne vyrovnávať a dostávajú sa na podobnú úroveň.

Z údajov z tabuľky je zároveň zrejmé, že najvyššiu variabilitu HDP na obyvateľa sme zaznamenali v roku 2013, kedy dosiahla hodnotu 57,0 %. Od tohto roku vidíme pokles

variability s menšími výkyvy. Výraznejší pokles nastal po roku 2019, pričom najnižšia hodnota bola v roku 2023 (40,2 %). Medziročné zmeny neboli vždy rovnomerné, medzi rokmi 2015 a 2016 došlo k nárastu variability z 55,1 % na 55,4 % čo predstavuje najvyšší medziročný prírastok počas sledovaného obdobia. Naopak, najväčší medziročný pokles bol zaznamenaný medzi rokmi 2020 a 2021, kedy sa variabilita znížila o 4,9 %.

Napriek pozitívnemu trendu znižovania variability je aj naďalej potrebné podporovať vyrovnaný rast všetkých regiónov, aby sa zabránilo stagnácii a predišlo opätovnému prehlbovaniu disparít v budúcnosti.

4.5 Diskusia

Výsledky tejto práce poskytujú analýzu vývoja HDP na obyvateľa, miery nezamestnanosti a vývoja priemerných nominálnych mesačných miezd v slovenských regiónoch v období rokov 2013 až 2023. Analýza odhalila postupný rast HDP na obyvateľa vo všetkých krajoch, pričom najsilnejšiu ekonomickú výkonnosť si udržiaval Bratislavský kraj. Naopak, Prešovský a Banskobystrický kraj dosahovali najnižšie hodnoty HDP na obyvateľa. Tento vývoj potvrdzuje dlhodobu pretrvávajúcu regionálne disparity, ktoré sa síce mierne znižujú no aj naďalej ostávajú výrazné.

Druhý zo skúmaných ekonomických ukazovateľov bol vývoj miery nezamestnanosti. Zatiaľ čo celková nezamestnanosť na Slovensku mala v posledných rokoch klesajúcu tendenciu, rozdiely medzi regiónmi sú dosť výrazné. Kým v Bratislavskom kraji dosahovala miera nezamestnanosti v roku 2023 menej ako 3 %, v Prešovskom kraji prekročovala 8 %, čo poukazuje na nerovnomerné rozloženie pracovných príležitostí a dostupnosti pracovných miest v regiónoch. V budúcnosti by však situáciu na trhu práce v Košickom a Prešovskom kraji mohli pozitívne ovplyvniť nové investície, ako napríklad výstavba Volva v blízkosti Košíc, ktorá by mala preniesť tisíce nových pracovných miest a podporiť rozvoj celého regiónu.

Ďalším kľúčovým ukazovateľom analýzy bol aj vývoj priemerných mesačných miezd, ktoré rástli v sledovanom období vo všetkých regiónoch, avšak s výraznými rozdielmi. Bratislavský kraj vykazoval najvyššie priemerné mzdy, pričom rozdiel oproti ostatným regiónom bol výrazný. Napríklad v roku 2023 priemerná mesačná nominálna mzda v Bratislavskom kraji dosahovala približne dvojnásobok mzdy v Prešovskom kraji, čo poukazuje na dlhodobý problém regionálnych rozdielov v životnej úrovni.

Variačný koeficient variability HDP na obyvateľa, sa v období 2013 až 2023 znížil o 16,8 %. Tento pokles naznačuje znižovanie regionálnych rozdielov a postupné vyrovnávanie ekonomickej výkonnosti regiónov Slovenska. Napriek tomuto poklesu sú však rozdiely v HDP na obyvateľa aj naďalej veľmi vysoké, čo poukazuje na potrebu cielenejšej regionálnej politiky zameranej na podporu rozvoja menej rozvinutých regiónov.

Význam tejto práce spočíva v identifikácii dlhodobých trendov v regionálnom rozvoji, ktoré môžu slúžiť ako základ pre ďalší výskum a tvorbu hospodárskej politiky. Výsledky naznačujú, že aj keď sa regionálne disparity mierne znižujú, stále existujú výrazné rozdiely medzi krajinami. Najmä rozdiely v mzdách, nezamestnanosti a životnej úrovni predstavujú výzvu pre vyrovnávanie ekonomických podmienok v rámci Slovenska.

Záver

Cieľom tejto práce bola analýza ekonomických ukazovateľov Slovenska na regionálnej úrovni a identifikácia regionálnych rozdielov, ako aj rozvoja týchto regiónov. V tejto práci sme sa zamerali na vývoj HDP na obyvateľa, miery nezamestnanosti a priemernej mesačnej mzdy v jednotlivých slovenských krajoch podľa rozdelenia NUTS III v období rokov 2013 – 2023. Hlavným zámerom bolo určiť, či dochádza k vyrovnávaniu regionálnych rozdielov a aké faktory tento proces ovplyvňujú.

Analýza ukázala, že HDP na obyvateľa mal rastúcu tendenciu vo všetkých slovenských regiónoch, avšak tempo rastu bolo nerovnomerné. Bratislavský kraj si udržiaval dominantné postavenie s najvyšším HDP na obyvateľa, zatiaľ čo Prešovský a Banskobystrický kraj dlhodobo dosahovali najnižšie hodnoty. Tento vývoj potvrdzuje pretrvávajúce ekonomické rozdiely medzi regiónmi, pričom dynamika zmien naznačuje pomalé tempo ekonomickej konvergencie.

Podobný trend bol pozorovaný aj pri miere nezamestnanosti, ktorá síce v sledovanom období celkovo klesala, no regionálne rozdiely pretrvávali. Bratislavský kraj vykazoval najnižšiu mieru nezamestnanosti, zatiaľ čo v Prešovskom kraji bola situácia opačná, čo úzko súvisí s vývojom HDP na obyvateľa.

Vývoj priemernej mesačnej nominálnej mzdy reflektoval podobné rozdiely, vo všetkých krajoch mesačná mzda rástla, avšak mzdové rozdiely medzi regiónmi sú výrazné. Bratislavský kraj si udržiaval výrazný náskok oproti ostatným regiónom, čo naznačuje silnú koncentráciu ekonomických aktivít v hlavnom meste. Tento fakt môže mať vplyv na migráciu pracovnej sily, kvalitu života v jednotlivých regiónoch a na dlhodobú udržateľnosť regionálneho rozvoja.

Na základe získaných poznatkov možno konštatovať, že ciele práce boli splnené. Analýza poskytla jasný obraz o vývoji regionálnych disparít na Slovensku a poukázala na potrebu pokračovania v systematických opatreniach na podporu vyrovnávania ekonomických rozdielov medzi jednotlivými regiónmi (OpenAI, 2025b).

Bibliografické zdroje

ÁRENDÁŠ, M. *Makroekonómia I*. 1. vyd. Nitra : FEM SPU Nitra, 2007. 273 s. ISBN 978-80-8069-914-7.

Bačík, Vladimír. *sodbtn. SK-NUTS*. [online]. [cit. 2025-02-20]. Dostupné na: <http://www.sodbtn.sk/obce/nuts.php>

BAKYTOVÁ, H. – PAŽITNÁ, M. *Metódy štatistického porovnávania*. 1. vyd. Bratislava : Ekonomická univerzita v Bratislave, 1995. 69 s. ISBN 80-225-0654-0.

BARIČ, Ondrej. *Finančné vzťahy medzi Slovenskou republikou a Európskou úniou*. 1. vyd. Bratislava: OZ NCEGŠ - Národné centrum európskych a globálnych štúdií, 2024. 175 s. ISBN 978-80-9725-085-0.

Commission, European. *ec.europa. Cohesion Policy*. [online]. [cit. 2025-02-15]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en

Choudhary Sharad et al., 2016. *raijmr. 'Six Sigma': The Essence of Modern Manufacturing and Service MNCS*. [online]. 8.11.2016. [cit. 2025-03-03]. Dostupné na: https://www.raijmr.com/ijrhs/wp-content/uploads/2017/11/IJRHS_2016_vol04_issue_08_02.pdf

Český statistický úřad, 2022. *csu.gov.cz. Slovensko - NUTS* [online]. 25.1.2022. [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://csu.gov.cz/sk-nuts2>

DRÍZOVÁ, Elena a kol. *Občianska náuka: pomôcka pre maturantov a uchádzačov o štúdium na vysokých školách*. 1. vyd. Nitra: Enigma, 2016. 375 s. ISBN 978-80-8133-060-5.

Eurostat, 2025. *ec.europa.eu. Regional gross domestic product (PPS per inhabitant) by NUTS 2 region*. [online]. [cit. 2025-03-03]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00005__custom_16081534/default/map?lang=en

FÁZIKOVÁ, Mária – HRIVNÁK, Michal – VARECHA, Lukáš. *Regionálna ekonomika*. 1. vyd. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2023. 179 s. ISBN 978-80-552-2586-9.

Gouardères, Frédéric, 2024. *europarl.europa. Spoločná nomenklatúra územných jednotiek pre štatistické účely (NUTS)*. [online]. Marec 2024. [cit. 2025-03-16]. Dostupné na:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/99/spolocna-nomenklatura-uzemnych-jednotiek-pre-statisticke-ucely-nuts->

HAMADA, R. – KASAGRANDA, A. *Vybrané ekonomické, demografické ukazovatele, ukazovatele infraštruktúrnej vybavenosti a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva na meranie regionálnych disparít*, [online]. Bratislava: PriF UK 2014. pp. 29-48. [cit. 2025-03-16]. ISSN 1805-3246. Dostupné na: http://www.regionalnirozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/files/03_hamada_kasagrada_vybrane_demograficke_ukazovatele.pdf

HAUPTVOGL, Martin - PRČÍK, Martin - PAUKOVÁ, Žaneta. *Udržateľný rozvoj, aktuálny prehľad a vybrané problémy*. 2. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2023. 156 s. ISBN 978-80-5522-614-9.

HRABOVSKÁ, Zuzana a VALOVSKÁ, Zlata. *Regionálna ekonomika a rozvoj II.: (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2015. 234 s. ISBN 978-80-8152-224-6.

LISÝ, Ján a kol. . *Ekonomía v novej ekonomike*. 2. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2007. 634 s. ISBN 978-80-8078-164-4.

Ministerstvo spravodlivosti SR. 2001. Slov-Lex.sk. 311/2001 Z. z. [Online] 12.7.2001. [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/311/>

Ministerstvo spravodlivosti SR. 2004. Slov-Lex.sk. 438/2004 Z. z. [Online] 19.7.2004. [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/438/>

Ministerstvo spravodlivosti SR. 2008. Slov-Lex.sk. 539/2008 Z. z. [Online] 04.11.2008. [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/539/>

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. 2018. mirri.gov. *Slovensko má šesť národných priorít do roku 2030*. [online]. 13.6.2018. [cit. 2025-03-03]. Dostupné na: <https://mirri.gov.sk/aktuality/investicie/slovensko-ma-sest-narodnych-priorit-do-roku-2030/>

MIHALOVÁ, Paulína a kol. *Trh práce v ekonomických súvislostiach*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2022. 236 s. ISBN 978-80-5710-465-0.

Národná banka Slovenska. *Vzdelanie hodnotou – Budúcnosťou Slovenska je vzdelanie a celá krajina to potrebuje počut'* [online]. Bratislava: NBS, 2021 [cit. 2025-04-15]. Dostupné na: <https://nbs.sk/informacie-pre-media/nbs-k-planu-obnovy-eu/vzdelanie-hodnotou-buducnostou-slovenska-je-vzdelanie-a-cela-krajina-to-potrebuje-pocut/>

OCHOTNICKÝ, P. a kol. *Základné makroekonomické rámce vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2020*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská obchodná a priemyselná komora, 2020. 143 s. ISBN 978-80-89105-78-6.

OpenAI, 2025. ChatGPT. *Ekonomický rozvoj regiónov, úvod*. [online]. 12.9.2024. [cit. 2025-04-03]. Dostupné na: <https://chatgpt.com/>

OpenAI, 2025b. ChatGPT. *Ekonomický rozvoj regiónov, záver*. [online]. 12.9.2024. [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://chatgpt.com/>

Štatistický úrad SR, 2024a. slovak.statistics. *Hrubý domáci produkt na obyvateľa*. [online]. 12.9.2024. [cit. 2025-02-15]. Dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/PACVPEM/vocabPagesDetails.html?id=43235&lang=sk>

Štatistický úrad SR, 2024b. slovak.statistics. *Priemerná nominálna mesačná mzda*. [online]. 22.11.2024. [cit. 2025-02-15]. Dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/PACVPEM/vocabPagesDetails.html?id=5090&lang=sk>

Štatistický úrad SR, 2020a. slovak.statistics. *Štatistické pojmy: Aritmetický priemer*. [online]. 28.5.2020. [cit. 2025-04-06]. Dostupné na: <https://bit.ly/4j3Iqrb>

Štatistický úrad SR, 2020b. slovak.statistics. *Štatistické pojmy: Medián*. [online]. 28.5.2020. [cit. 4.4.2025]. Dostupné na: <https://bit.ly/4j3Iqrb>

Štatistický úrad SR, 2020c. slovak.statistics. *Štatistické pojmy: Rozptyl*. [online]. 28.5.2024. [cit. 2025-04-06]. Dostupné na: <https://bit.ly/4j3Iqrb>

Štatistický úrad SR, 2020d. slovak.statistics. *Štatistické pojmy: Smerodajná odchýlka*. [online]. 28.5.2024. [cit. 2025-04-06]. Dostupné na: <https://bit.ly/4j3Iqrb>

Indeed Editorial Team. 2025. indeed. *What Is the Formula for Median? (Including Examples)*. [Online] 26. 3 2025. [cit. 2025-04-11]. Dostupné na: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/formula-of-median>

VÝROSTOVÁ, Eva. *Regionálna ekonomika a rozvoj*. Ekonómia. 1. vyd. Bratislava: Iura edition, 2010. 352 s. ISBN 978-80-8078-361-7.